

46700DTLE60 – transcription of 46700DOL060 revised September 3 2011

A 467

Batch V, folder 6, item 9

Problema probationis positivae - via inventionis

16 pp. originally stapled. Headings include: implicit-explicit, historice [implicit and explicit], aberratio in explicatione historica, religiose [implicit and explicit], [implicit and explicit] in religione Christiana, de genesi categoriarum, de categoriis theologicis. On reverse of rejected pp from a Latin essay Problema historicitatis and 'Christ as Subject' (at least these).

Transcription by R. Doran November 27, 2010, revised September 3, 2011. Related to items found in A423 and 424, which were probably taken from these much more extensive notes. If so, these notes throw light on the problems L is addressing in those items and probably indicate their context. In one hypothesis (mine), Lonergan is still trying to understand in terms of implicit-explicit the entire via inventionis, and especially the development of doctrine, which he would come to understand in terms of differentiations of consciousness, a category that has not emerged in these notes in relation to doctrinal development, and a category that is far more satisfactory for that problem than implicit-explicit. (While the notion of differentiations of consciousness clearly antedates these notes, perhaps it took some time for him to understand doctrinal development in those terms.)

*****

Problema probationis positivae – in via inventionis

quaeritur in singulis thesibus ab omnibus ff probatio

unde ff imponitur q. alienus [scil. ordinatio tractatus]

a ff quaeritur probatio eius quod ff tantum implicite inest [RD: ff = fontes, fontibus]

unde dicitur theologos

praetermittere quod ff inest

torquere textus ut quomodocumque inveniant quod volunt

categorias alienas evangelio imponere

hellenisticas

mediaevales

Quare distinguendum est

(1) ordo doctrinae quo intelligentia fidei communicatur

(2) ordo historicus quo qq primo sunt positae

primo (1) in singulis fontibus quaeratur id quod explicite ibi adest

(2) in serie praesupponitur id quod prius tempore determinatum est

(3) ubi quaeri potest quemadmodum categoria posterius

in ff prioribus invenitur
etiam quaeri potest quemadmodum categoria prior
in theologia posteriori salvata est
e.g. ubi quaeri potest utrum Filius est homoousios
etiam quaeri potest utrum sit simpliciter ktisma
utrum sit alēthōs huios

[page 2]

Implicit – Explicit [RD: this is the solution to the question at this point]

Explicit: quod (1) clare et distincte concipitur
(2) aut affirmatur aut negatur
(3) nominibus verbisque enuntiatur propriis

Implicit: (1) quod non est explicitum
(2) quod tamen vere adest

- (1) litterarie (cf 3, 4) dicitur nominibus verbisque non propriis sed translatis
alluditur, innuitur, suggeritur, intenditur
- (2) logice quod adest non in se sed in praemissis
unde deduci potest [arrow: unde explicitum adest/virtualiter/qua in
causa logica] sive per modum consequentis sive per modum
praesuppositi
- (3) psychologicē alios intelligimus, cognoscimus
A (1) per signa articulata – sub rat E.Q.V. [RD = entis, quaestionum, veri]
modo intelligimus, sapiamus
? non decipiatur, ? mentiatur
B (2) per intersubiectivitatem
empathiam quodammodo sub ratione experti
sympathiam aut quia similia experti sumus
compassionem aut quia moto quodam animae
sentire possumus quemadmodum
sentiremus si similia experimur

in tractatu, praevalet forma homo est spiritus incarnatus
in oratione, ?? utroque simul modo sese exprimit – A:B :: forma: materia
uterque modus per alterum completur,
alterum quodammodo exigit
unde A est implicite in B
et B est implicite in A

vel melius – B est implicitum – A est explicitum

[page 3]

- (4) gnoseologicē ipsi nos intelligimus, cognoscimus
α sub ratione experti: inquantum sumus principia conscia

actuum consciorum

β sub ratione E.Q.V: inquantum ipsi nos nostrosque actus intelligimus: scientia
 epistemologia
 logica
 metaphysica

concipimus
 affirmamus

α = implicitum β = explicitum

[there is a section '(5) historice' crossed out; the next page begins 'Historice' without '(5)'; the category is 'implicitum-explicitum historice']

[page 4]

Historice

progrediente cultura, transitur ex implicito ad explicitum

homo excultus – qui ad explicitum sui temporis pervenit

[arrow from 'sui temporis' to:]

explicitatio habet condiciones

(1) linguísticas

(2) lectorum auditorum ? satis ad explicitationem attendere ??

primitivi

non minus sunt homines quam posteri

sed apud eos implicitum est quod apud posteros explicitum invenitur

cf S Langer Form & Feeling

Ar Aug Aq magis explicite locuti fuissent, si lectores/auditores magis capaces

habuissent

explicitatio non a solo individuo dependet sed a communitate

qualiter implicitum

non quod non experiuntur

non quod nullo modo intelligunt

non quod ad verum nullatenus pertingunt[?]

sed quod nondum evoluta sunt instrumenta

explicitae conceptionis distinctionis reflexionis

[Margin with arrow to 'sed quod' above:]

remote

Saepe modo suo manifestant

proxime

sese differentias perspicere

modo nimia supposita non habeant

ipsa haec evolutio habet gradus suos

[Back to text:]

distinguiamus animam corpus

- (2) ut cognoscat modum quo fit hic transitus efficaciter/conditiones sociales/culturales
 α subiectum sese obiectificat agendo practice/artistiche
 β subiectum se causam ex effectu cognoscit
 γ subiectum effectum defectum suum invenit / alienatio
 δ subiectum defectum alia obiectificatione corrigit / reconciliatio
 ϵ cui accedit tota dialectica socialis/intellectualis
- (3) ut scientiam historicam intelligit
 α unde non posteriores categorias eorumque consectaria in antiquos proiecit
 β neque ideo antiquos minus habentes, minus humanos, iudicat
 γ imo in se ipso indigentiam, necessitatem, organisticae unitatis agnoscat
 δ apud antiquos implicite adesse discernet quod explicite apud posteriores habetur
sive proxime (ubi explicita sunt supposita distinctionis, categorias)
sive remote (ibi implicita sunt supposita distinctionis, categorias)

[page 6: Historice III]

Implicitum historicum omne aliud implicitum in se includit

scilicet prius implicita est distinctio inter logicam
rhetoricam
psychologicam
gnoseologicam

praeterea quia id quod homo facit, dependet a posse facere
et ipsum posse facere, dependet a specializatione
et ipsum specializare, dependet a distinctionibus sat explicitis
quae alias distinctiones iam explicitas supponunt

unde tota vita humana ex gradu quodam magis implicito/spontaneo/organistico
ad gradum alium magis explicitum/ordinatum/specializatum
secundum omnes fere aspectus

ubi medium implicationis est ipse processus historicus
quo ex implicito ad explicitum transitur
sive per intelligentiam et bonam voluntatem
sive ad evitanda mala quae ex mala
voluntate vel mentis tepiditate oriri perspiciuntur
sive per eliminationem nationum populorum
statuum qui vel non perspiciunt unde mala sua oriuntur
vel perspiciunt sed consentire vel non possunt
vel non volunt

quod [medium] in singulis rebus magis particulariter declarari potest

v.g. non in natura humana

sed in talibus actionibus

antithesibus etc

non in dialectica historica

sed in particulari hoc problemate, quaestione

v.g., quomodo ante fuit implicitum

quibus mediis occasionibus explicitum

factum fuit

[page 7]

Aberratio in explicitatione historica

atomizatio   specializationes sine organicitate
                         distinctiones   sine synthesi

Zersplitterung

Robert A. Nisbet – The Quest for Community   OUP

New York 1953

[page 8]

Religiose

sicut in omnibus, etiam in religiosis datur transitus ex implicito ad explicitum
impeditur

- (1) non clare inter omnes constat de valore explicitationis religiosae
- (2) timetur ne explicitatio religionem vel destruat vel debilitat
- (3) unde dialectica manet medium efficax

duplex gradus

distinctio inter religiosum et profanum

specializatio in re religiosa

communicatio religionis specializatae ad vulgus

in ipsa re religiosa distinctio inter cognitum et affectivum

actionem: ritualement

culturalem

moralem

evolutio fit in elemento cognitivo

quo melius homo se cognoscit

ad claras distinctiones cognitionem suam de Deo regulat dirigit

ipsum Deum analogice concipit affirmat

consectaria circa vitam

spem religiosam deduxit

unde evolutio religiosa involvitur generali motui historico

momentum missiologicum, pastorale

momentum sociologiae religiosae

[page 9]

In religione Xtiana: datur transitus ex implicito ad explicitum

I ex toto naturali   ad partes distincte conceptas

Xtus est homo

ergo habuit corpus (docetae) et animam (Apollinaristae)

naturam humanam (Monophysitae)

voluntatem et operationem humanam (Monothelatae)
scientiam sibi convenientem (Agnoetae)
libertatem, meritum, praemium
conscientiam humanam (praeconscium, inconscium)

II ex toto supernaturali ad partes distincte analogice conceptas
regnum Dei = corpus Xti = ecclesia = oeconomia salutis = novum Ierusalem
in toto sociali: bona particularia singulis provenientia: in via/ in patria
media adhibita: materialia/organizatio humana:
politica/oeconomica/technologica
operationes coordinantur
habitus apprehensivi et appetitivi
relationes interpersonales
quae omnia suo modo verificantur in regno Dei, corpore Xti, ecclesia
hac tamen differentia quod in regno Dei
donum est transcendens: ipse Deus → Filius missus/Spiritus datur/Pater
donatio est prorsus libera Pater attingendus[?]
unde supernaturale

[page 10]

datur transitus

III ex naturaliter noto in supernaturaliter notum Deum
naturaliter cognosci potest Deus ex analogia ?, praesertim intellectualis
positis in Deo emanationibus intelligibilibus, cohaerenter evolvitur mysterium
IV ex Xto agnito ut homine et 'Filio hominis sedente ad dexterma maiestatis'
ad Xtum agnitum ut hominem et Deum Dei Filium consubstantialem

mens Xtiana saec IV: hōs ouk ōn alēthōs huios
ktisma all ouk hōs hen tōn ktismatōn
(1) verum Filium vere Filium cognoscit
(2) mentem hebraicam de differentia inter ktizonta et ktisma
contra mentem hellenicam salvavit
(3) utendo ipsis categoriis hellenicis

V ex veris cum sensu reali
ad vera cum sensu reali secundum scientiam metaphysicam explicite affirmatam
Thomismus vs Augustianos mediaevales

VI ex veris de facto secundum modum historicum evolventibus de facto
ad explicitam agnitionem ipsius huius evolutionis

[page 11]

in religione Xtiana transitus est secundum divinam intentionem

I secus aberratio fuissent (1) dogmatum evolutio
(2) theologiae evolutio
quodammodo superfluisset magisterium vivum infallibile
obic. factum est ex malo en tou ponērou (Matt 5.37)
occasione haeticorum

R α Deus mala permittit ut meliora bona inde educat
β Deus facit permittendi haeresin, ubi homo [remainder of line unclear]
γ ex malo est si plus quam Est Est Non Non quaerimus quia de fide dubitamus
si confundantur munus magisterii et munus theologicum
si ex fide quae intellectum quaerit N 1796

II Deus modo humano hominibus loquitur aut nos manemus in statu antiquo
i.e. secundum mentem eorum quibus immediate loquitur – aut religio nobiscum evolvitur
humanum est ut fiat transitus aut conflictus intra ipsam
vitam Xtianam
divina intentio non erat ut genus
humanum remaneret in stadio culturae
iudaeo-palestiniani val iudaeo-hellenisticae

IV doctrina evangelica est universalistica – omnes nationes – omnibus ?
summi momenti – margarita magn pret – quae non ?
?? – non iam sibi vivant sed ei 2 Cor 5.15

Sed expositio in NT huius doctrinae facta est
in categoriis non fixis sed evolventibus
(1) ex anticipationibus hebraicis
(2) per conditionem apost., populi
(3) ad ? neo-Xtianorum
ex Iudaeis
ex Graecis

Iam vero doctrina quae ita particulariter proponitur in finem prorsus catholicum
evolvi intenditur ex implicito in explicitum

[page 12]

De genesi categoriarum

I quod postea explicitum factum est, ante implicitum erat
ipsa explicitatio

(α) cogitur problematibus, quaestionibus
inquantum vita xtiana regitur normis partim explicitis/partim implicitis
inquantum pars explicita (vel alia veritas naturalis) ita vigitur ut implicitum
negatur in ??
inquantum bonum faciendum/malum vitandum indigent principio explicito

- quod tamen nisi implicite non agnoscitur
- (β) praeparatur solutionibus insufficientibus
 saec XII de gratia et libertate
 saec II, III de divinitate Xti
 saec IV, V de duabus Xti naturis
- (γ) unde ex problematibus, qq, solutionibus insufficientibus
 ? quondam implicitum explicitatur
 ubinam quaerendum est fons categoriae
 e.g. divinitas Xti in veritate filii hōs ouk alēthōs huios
 in hellenica indifferentia circa
 distinctionem ktizōn kt?

[page 13]

De genesi categoriarum

- II ubi male, incomplete fit theoria speculativa,
 praetermitti potest illud in quo
 explicitum ante erat implicitum
 e.g. omni caractere gratiae sociali, praetermittitur
 regnum Dei, corpus Xti.
- III ubi nimis ad partes, et minus ad totum attenditur
 ? ? quaeritur implicitum
 e.g., virtutes infusae, gratia sanctificans, gratia actualis etc.
- IV ubi consecutaria expliciti qua expliciti non in clara luce ponuntur
 unde consecutaria ipsa in implicito adesse non possunt
 oriuntur difficulties variae –
 distinctio inter naturam divinam/naturam humanam Xti est saec V
 unde et multa et diversa consecutaria
 at de singulis adesse non potest testimonium SScr/PP ?
- V ubi deest clara scientia de explicito implicito: logico/rhetorico/psych/gnoseo/historico
 haberi non potest intelligens fontium inda?

[page 14]

De categoriis theologicis

- I Divisio: primitivae: non tempore proprie theologiae: Deus trinus, theologia/
 sed logice ordo?, oikonomia
 ordo doctrinae ? – e.g. ex phil, anthropologia, aliave scientia
 derivatae ex primitivis
- NB propria theol scient: ex analogia ? [same as ? above]
 ex synthesi propr theol contextu DB 1796

II Genesis categorium theologiarum

- α non fit sine strepitu (1) ? Gnostici/Montanistae
(2) Nicaenum, Const I, ? II, Floretinum
(3) Ephes theol Const II, III
(4) Pelagiani
(5) resistentia mediaevaliis: ? monachorum episcoporum/

Augustianorum

- (6) reformatio cf. (4) (5)
(7) Vaticanum cfr (1), (5)
 β est transitus de implicito ad explicitum
quod fieri potest in consecrariis antequam in fundamentalibus
e.g., Pelagianismus saec V, VI
theorem supernaturalitatis, saec XIII
anachronismus nov?, saec XVI
Baianistarum Iansenistarum XVI & XVII

[page 15]

- γ qui transitus potius celatur[?] ubi seorsum de singulis elementis
in Sscr, PP, CC, TT, PP
luce clarius fit ubi totum cum toto comparatur
[? conceptualismus
intelligentis concreti[?]

e.g.

- in NT de regno Dei, de corpore Xti, de ecclesia, de redemptione, de salute
prout in categoriis anticipationis hebraicae
in categoriis formationis apostolorum
in categoriis praedicationis apostolicae: ad iudaeos/ad gentiles
 α' dicit sociale historicum
sociale: (1) profluvium bon. part.
(2) operationes coordinatae
analogia (3) media publica coordinationis
ex naturalibus (4) media singulis immanentia habetur: appreh/appet
(5) relationes interpersonales
historicum (6) comparationes inter novum et veterum rerum statum

- β' (6) redemption
(5) in Xto, in Spiritu – ut diligatis invicem, sicut ego dilexi vos
quod minimis ex his fratribus, mihi
simili in (4) gratia sanctificans, virtutes infusae, dona Sp Si
spirit. (3) ecclesia, liturgia, cultus, sacramenta
(2) gratia actualis, vocatio, apostolatus: cleri/laicorum
(1) merita vitae aeternae – ipsa vita aeterna – de Novissimis

γ' supernaturale: transcendentia doni: datur SpSS/dabitur visio Dei
libertas donationis
differentia proportio inter corpus Xti et ultima

δ' propriatur α'' transitus β'' ratio transitus γ'' legitimatas transitus
comparando non solum partes cum partibus
sed maxime totum cum toto

- (1) quemadmodum vere implicitum fuit
- (2) quibusnam qq., problematibus, explicitum factum est.

[‘page 16]

De elemento critico transitus

Supernaturale A Landgraf, Dogmengeschichte der Fruhscholastik I, 1
B Lonergan, Gratia operans

Transitus ktisma all ouk hōs en tōn ktismatōn hōs ouk ōn alēthōs huios

hebraica/religiosa mentalitas de differentia absoluta inter ktizōn/ktisma
imponitur menti hellenisticae

intra ipsas categorias hellenisticas

nihil magis falsum quam sententia Harnack

transplantatio evangelii/religionis in horte hellenistico